

Svätá zem

Januárové číslo Spravodajcu ilustrujú fotky Gábor Molnára (Budapest)

Zavíta k nám Zvi Aviner Vapni, nový izraelský veľvyslanec v Bratislave

Klub Šalom pri Židovskej náboženskej obci v Komárne týmto každého srdečne pozýva na nasledujúce stretnutie, ktoré sa uskutoční **v nedeľu, 6. marca 2016 o 14:30** hodine v budove Útluku. S naším hosťom, novým izraelským veľvyslancom v Bratislave, pánom Zvi Aviner Vapnim, budeme hovoriť o aktuálnej situácii. ■

Koncert Pressburger Klezmer Bandu v meste Tatabánya

Vrámci seriálu programov s názvom Jazzové stredy v meste Tatabánya vystúpi veľmi známy slovenský klezmerový súbor. Miesto a čas: **10. februára 2016, 19:00 hod.**, Tatabánya Erkel Ferenc Alapfokú Művészeti Iskola (Základná umelecká škola Ferenc Erkel). Presná adresa: Tatabánya, Fő tér 34. ■

Pozvánka na slávnosť Purim

Vtomto roku sa oslava pri príležitosti sviatku Purim bude konať vo štvrtok 24. marca 2016 o 16. hodine v budove Útluku. Každého srdečne očakávame, pripravili sme pre vás zábavný a veselý program! Účastníci v maskách dostanú darček. Podrobnejší program uverejníme vo februárovom čísle Spravodajcu. ■

Môžete si objednať kóšer pečivo

Kóšer barches a iné pečivá a zákusky – z celkovej ponuky pekárne www.koserpekseg.hu, si môžete objednať najbližšie **na piatok 4. marca**. Prosíme vás, aby ste objednávky zaslali do stredy 2. marca na adresu kile@menhaz.sk, alebo na telefónne číslo 7731-224. ■

Objednávka macesu na sviatky

Blíži sa sviatok Pesach, očakávame vaše objednávky na maces, macesovú múku a aj na víno **do 26. februára** na adrese menhaz@menhaz.sk. ■

Členské poplatky

Žiadame našich súvercov, aby poukázali, resp. na sekretariáte zaplatili členský poplatok na rok 2016. Poplatok v roku 2016 je nezmenený: 10,- EUR/osoba, študenti, dôchodcovia a nezamestnaní 4,- EUR/osoba. Radi prijímemo aj vaše dary! ■

Poplatok za údržbu cintorína

Žiadame tých, ktorí majú rodinu, známych pochovaných na židovskom cintoríne v Komárne, aby podľa možnosti ešte pred začatím jarných prác zaplatili poplatky za ošetrovanie hrobov. Poplatky sa nezmenili: 10 EUR/hrob, v prípade dvojitých hrobov: 17 EUR/hrob. ■

Poplatok za údržbu cintorína

Žiadame tých, ktorí majú rodinu, známych pochovaných na židovskom cintoríne v Komárne, aby podľa možnosti ešte pred začatím jarných prác zaplatili poplatky za ošetrovanie hrobov. Poplatky sa nezmenili: 10 EUR/hrob, v prípade dvojitých hrobov: 17 EUR/hrob. ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ Spravodajcu, Komárňanskú židovskú náboženskú obec a klub Šalom podporili: F.T, J.J a darcovia, ktorí si priali zostať v anonymite. Ďakujeme!

☆ Po zimnej prestávke sme začali s vyúčtovaním tendrov ŽNO v roku 2015. Táto práca je mimoriadne náročná, je s ňou spojená značná administratívna činnosť a skončí sa koncom januára.

☆ Priebežne rozširujeme našu knižnicu, minulý týždeň sme nakúpili slovenské a maďarské knihy. Čakáme čitateľov!

☆ Ak chcete bezplatne, elektronicky dostávať naše noviny, nahláste to, prosím, na adrese kile@menhaz.sk, alebo na sekretariáte na telefónnom čísle 7731224.

☆ Od januára si môžete v kníhkupectve Diderot kúpiť knihu od autora Ármina Schnitzera – Židovské kultúrne obrazy z môjho života.

☆ Naša ŽNO stále očakáva vaše návrhy na programy. Ak chcete, aby sme našu ponuku obohatili, tak nám to, prosím, oznámte.

Novoty v Menháze

V decembri sa skončila inštalácia kamerového systému na dome a v záujme bezpečnosti na našich programoch sme pri vchode inštalovali videotelefón. Projekt podporil ÚZ ŽNO v SR. ■

Pamätný deň holokaustu a sviatok TuBiŠvat v Komárne

Židovská náboženská obec usporiadala dňa 24. januára pri príležitosti Pamätného dňa holokaustu OSN a sviatku TuBiŠvat v Útulku - židovskom kultúrnom a komunitnom centre ekumenické podujatie, na ktorom sa okrem členov židovskej komunity zúčastnili zástupcovia katolíckej, reformovanej a evanjelickej cirkvi, ako aj primátor mesta László Stubendek a viceprimátor Béla Keszezh.

Židovská náboženská obec v Komárne, založená v roku 1791, žila v období pred druhou svetovou vojnou pestrým spoločenským životom. Hrôzy holokaustu však prežilo len niekoľko tuctov komárňanských židovských rodín. V koncentračných táborech zomrelo 1922 komárňanských Židov. Z tých, ktorí sa do mesta vrátili, sa ďalších tristo po vzniku Izraela presídlilo tam.

Po spoločenských zmenách v roku 1989 začali v budove Útulku, postavenej v roku 1896, pravidelne usporadúvať kultúrne a náboženské podujatia a slávnosti. Budova Útulku bola v roku 1896 vybudovaná na podnet Kálmána Frieda s cieľom zabezpečiť bývanie a starostlivosť pre chudobných. V súčasnosti sa v tejto rožnej budove nachádza kancelária a zimná modlitebňa náboženskej obce, ako aj výstavná sieň. Knižnica bola pomenovaná po majiteľovi tlačiarne Bélovi Spitzerovi a mikromúzeum nesie meno miestneho rabína dr. Ármina Schnitzera, ktorý viedol náboženský život komunity celých 52 rokov a neskôr sa stal predsedom rabínskeho spolku v Budapešti. Napriek tomu, že sa narodil v obci Hunčovce pri Kežmarku, a v čase príchodu do Komárna po maďarsky vôbec ne-

hovoril, za krátky čas sa tento jazyk z vlastnej iniciatívy naučil. S miestnym duchovným reformovanej cirkvi Gáborom Pappom ho spájalo legendárne priateľstvo.

V uplynulých rokoch sa stalo tradíciou, že Pamätný deň holokaustu OSN spájajú v Židovskej náboženskej obci v Komárne so sviatkom TuBiŠvat, naznačujúc tak, že miestna židovská komunita napriek smutným udalostiam pred sedemdesiatimi rokmi dodnes existuje. Témou tohtoročného podujatia bola činnosť záchranárov.

O význame sviatku TuBiŠvat (po slovensky: 15. deň sviatku švat), tj. Nového roku stromov, hovoril rabín z Gyóru, Péter Joel Toth. Uviedol, že láska k prírode a najmä ochrana ovocných stromov bola pre židovský národ dôležitá už v Mojžišových časoch. Potvrdzuje to fakt, že ovocné stromy nebolo dovolené vytráť ani v období vojen. Prejavom tejto ochrany je aj spomínaný sviatok. Rabín zdôraznil: Židov spájal po opustení Svätej Zeme s Izraelom práve tento sviatok.

Izraelské zákony predpisovali dodržiavanie sviatku nového roku stromov z dôvodu poskytovania poľnohospodárskych služieb. Tieto zákony

platia dodnes, sviatok sa slávi po celom svete. V Izraeli je zakázané jesť ovocie zo stromov mladších ako tri roky. Úrodu štvrtého roka zas treba odniesť do Jeruzalema a zaplaviť ním ulice. V tejto krajine sadia mladé stromy pätnásteho dňa mesiaca švat. V tento deň usporadúvajú na mnohých miestach slávnostné podujatia, na ktorých konzumujú čerstvé a sušené ovocie, podľa možnosti také, ktoré sa urodí aj v Izraeli. Účastníci komárňanskej oslavy ochutnali pätnásť druhov ovocia.

O záchranárskej činnosti sociálnych sestier počas druhej svetovej vojny hovorila vo svojej prednáške nazvanej *Proti duchu doby* sestra dr. Emma Németh, ekonomická poradkyňa Maďarskej konferencie katolíckych biskupov. Vo svojom príspevku sa zamerala predovšetkým na obetavú a rôznorodú činnosť maďarskej mníšky, feminističkej političky a prvej poslankyne maďarského parlamentu Margity Šlachtovej (Košice, 1884 – Buffalo, 1974).

Margita Šlachtová pôsobila spočiatku ako učiteľka, avšak v roku 1908 učiť prestala a začala sa venovať sociálnej práci. Začiatkom roka ju Celoštátny katolícky spolok ochrany žien poslal na školenie do Berlína, po návrate z ktorého sa ona sama stala učiteľkou sociálneho kurzu ochrany žien. Dňa 19. novembra bola medzi prvými ženami, ktoré vstúpili do Sociálnej misie založenej Edith Farkasovou. Neskôr, v roku 1923, založili Spolok sociálnych sestier a bratov, ktorý plánoval vyvíjať svoju činnosť zameranú na spoločenské reformy v duchu kresťanských zásad. Od roku 1931 sa venovali organizovaniu zamestnaných žien. V roku 1933 založili Spolok svätého ducha, v roku 1932 začali vydávať noviny pod názvom *Duchovné slovo*, v ktorom Margita Šlachtová uverejnila nejednen článok. Dňa 3. novembra 1937 otvorili sociálny pracovno-vzdelávací inštitút *Katolícky ženský vzdelávací spolok*. Od roku 1942 organizovala na území celej krajiny tzv. svetonázorové kurzy, aby sprostredkovaním kresťanských hodnôt vyvažovala Hitlerovu propagandu.

(Pokračovanie na nasl. strane)

(Pokračovanie z predošlej strany)

Dňa 8. novembra 1940 Margita Šlachtová napísala v mene Kresťanského ženského tábora podanie v záujme obyvateľov pracovných táborov. V zime roku 1941 protestovala proti deportáciám z obce Jasyna. Potom, ako dňa 8. februára 1943 Slovensko oznámilo „totálnu likvidáciu Židov“, odcestovala do Ríma, aby osobne posúрила pápeža Piusa XII., aby konal. Prenasledovaných – medzi nimi spisovateľa Jenő Heltaiho, manželku básnika Miklósa Radnótiho a Istvána Rusznyáka – ukrývala v kláštore na ulici Thökölyho.

O záchranárskej činnosti evanjelickej cirkvi hovorila vedúca Diakonického oddelenia Maďarskej evanjelickej cirkvi Annamária Buda. Zdôraznila, že činnosť zameraná na záchranu Židov bola organizovaná zdola a k tej

to iniciatíve nebola zhora, zo strany kompetentných úradov poskytnutá žiadna pomoc. Načrtla hrdinské obeťavé činy vykonané na záchranu Židov maďarským biskupom, martýrom Lajosom Ordassom, biskupským vikárom Lajosom Keményom, farármi Andrásom Kekenom, Gáborom Sztehlom a Andorom Járosim. Nakoniec skonštatovala: „Desať prikázaní je spoločným pokladom nás všetkých. Dodržiavanie Písma Svätého nám pomáha v tom, aby sme urobili, čo sa dá. Spoločne odpovedáme na otázku: „Máme druhým pomáhať? A ak áno, čo pre nich môžeme urobiť?“

Nakoniec prehovoril Ing. Gáspár Farkas, správca Reformovanej náboženskej obce v Komárne, o odvážnych činoch svojej matky Erzsébet Csukás Farkas Gáspárne, vykonaných v záujme záchranu židovských spoluobča-

nov. Potomkyňa rodu komárňanských gazdov - vozatajov ukrývala počas druhej svetovej vojny Židov vo svojom dome. Keď tento jej čin vyšiel naja-vo, odsúdili ju na smrť obesením na verejnosti. Úbohú ženu, ktorej na krk zavesili tabuľu hanby, vliekli po uliciach celého mesta, až chcela od hanby spáchať samovraždu. Neskôr rozsudok smrti zmiernili na okamžité vyhnanstvo z mesta. Na záver svojich spomienok jej syn uviedol: nie každý kresťan bol antisemitom, bolo medzi nimi mnoho takých, ktorí Židom pomáhali.

Organizátori podujatia zabezpečili pre slovenských účastníkov simultánnu preklad a pre deti pripravili improvizovaný hrací kútik. ■

Zdroj: Hírek.sk - miskó -

Múzeum Holokaustu v Seredi – rozhovor s Martinom Korčokom

Martin Korčok sa narodil v roku 1979 v Košiciach. Vyštudoval na Katedre etnológie a mimoeurópskych štúdií na Filozofickej fakulte Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Po štúdiách nastúpil do Slovenského národného múzea – Múzea židovskej kultúry, kde pôsobí ako zástupca riaditeľa a vedúci Múzea holokaustu Sered. Paralelne s muzeálnou činnosťou absolvoval externé štúdium na Katedre etnológie a muzeológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, kde získal akademický titul philosophiae doctor (PhD.).

Ako vznikol nápad vytvoriť Múzeum holokaustu?

Bývalý pracovný a koncentračný tábor Židov v Seredi predstavuje autentické miesto, ktoré sa viaže k tragickému obdobiu riešenia židovskej otázky na Slovensku počas druhej svetovej vojny. Pri príležitosti Pamätného dňa obetiam holokaustu a rasového násillia sa zrodila myšlienka vyhlásiť objekty piatich barakov pracovného a koncentračného tábora v Seredi za národnú kultúrnu pamiatku a následne v nich vybudovať múzeum holokaustu. Túto myšlienku oficiálne schválilo rozhodnutie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky dňa 12. mája 2009, ktorým bol bývalý pracovný tábor v Seredi vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku.

Prečo bude práve v Seredi?

Vláda Slovenskej republiky svojím uznesením z 13. mája 2009 k akčnému plánu predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na obdobie rokov

2009 - 2011 uložila ministromi kultúry zabezpečiť zriadenie Múzea holokaustu v Seredi.

Ako dlho boli realizované stavebné práce?

Rekonštrukciu piatich pôvodných barakov a následné inštalovanie muzeálnych zbierok riadilo SNM–Múzeum židovskej kultúry v Bratislave. Dňa 4. februára 2015 prebehlo odovzdanie a prijatie staveniska firmou Hornex, a.s., ktorá na základe výsledkov procesu verejného obstarávania uskutočnila stavebno-montážne práce s názvom predmetu zákazky „Zriadenie múzea holokaustu Sered“. Stavebno-montážne práce boli zrealizované do 31. októbra 2015.

Aká je tematika výstavy? Komu je múzeum určené?

Súčasťou múzea holokaustu je aj vzdelávacie stredisko, ktorého cieľom bude poskytovať výchovno–vzdelávacie podujatia, semináre a školenia zamerané na oboznamovanie pedagógov, žiakov, študentov, ale aj širokej verejnosti so židovskou kultúrou a do-

padom holokaustu na život Židov na našom území. Cieľom uvedených programov a podujatí bude priblížiť účastníkom život Židov na území Slovenska a pomôcť im nadobudnúť komplexné vedomosti o židovskej komunite na našom území.

Múzeum bude zároveň slúžiť aj ako pamätník všetkých zavraždených Židov zo Slovenska, pričom len samotným táborom v Seredi prešlo v období jeho existencie, od roku 1941 do roku 1945, približne 16.000 Židov, z ktorých bola väčšina zavraždená počas holokaustu.

Kedy bude múzeum otvorené?

Slávnostné otvorenie SNM–MŽK–Múzea holokaustu Sered sa uskutoční 26. januára 2016 pod záštitou Roberta Fica, predsedu vlády Slovenskej republiky. Pre návštevníkov otvorí múzeum svoje brány 27. januára 2016 a bude otvorené denne od nedele do štvrtka v čase od 9:00 do 16:00. ■